

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2021-11-02 Dnr UFV 2021/1706

Utbildningsdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress:
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare:
Fredrik Andersson
Utbildningsledare

Telefon:
018-471 18 91

fredrik.andersson@uu.se

www.uu.se

Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare

1. Bakgrund och sammanfattning

Uppsala universitet har anmodats att svara på remiss av rubricerad promemoria.

En expertgrupp bestående av professor Eva Forsberg, professor Claes Nilholm och universitetslektor Daniel Nordholm, samtliga från Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, har utarbetat yttrandet som överlämnas som universitetets svar på remissen.

I remissvaret tillstyrks i huvudsak förslagen till en nationell struktur för kompetensutveckling och ett råd för professioner i skolutvecklingen, där bland annat förslagets koppling till aktuell forskning, lärosätenas övriga uppdrag samt skolans uppdrag dock bör förstärkas. Däremot avstyrks förslagen om ett nationellt meriteringssystem, vilket istället bör inordnas inom de befintliga examensstrukturerna inom högre utbildning.

2. Synpunkter på promemorians förslag

Uppsala universitet ställer sig i grunden positivt till införande av ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare. Förslagets andra bärande del med ett nationellt meriteringssystem bör dock inte införas i den föreslagna formen.

Nationellt kompetensutvecklingsprogram

Ett nationellt kompetensutvecklingsprogram är mycket lovvärt och kan bidra med struktur vad gäller professionsutveckling för de berörda grupperna. Emellertid kan programmets fokus och relevans för förskollärare, skilda lärarkategorier och rektorer behöva ses över och utvecklas.

Uppsala universitet tillstyrker ett nationellt och samlat utbud av kompetensutveckling. Samtidigt bör vikten av att utrymme finns och beaktas för regionala och lokala behov framhållas. Det är nödvändigt att det nationella professionsprogrammet länkas till den regionala nivån och tillvaratar redan befintliga strukturer för samverkan mellan huvudmän och lärosäten. Det finns idag väl utvecklade samarbeten om såväl grundutbildning och kompetensutveckling som forskning och utvecklingsarbete.

I förslaget kan också noteras att lärosätenas roll och ansvar inte klargörs, vilket bör åtgärdas. Dessutom väcker omfattningen av programmet frågor om huruvida universitet och högskolor har de resurser som krävs för att genomföra programmet. Den reguljära utbildningen och uppdragsverksamheten vid lärosätena är redan idag omfattande. Med införandet av ett nationellt professionsprogram följer ökade kostnader för lärosätena och befintliga lärarresurser behöver användas till fler uppgifter. Detta aktualiserar ytterligare behovet av att möjliggöra att fler lektorer och professorer kan anställas inom det utbildningsvetenskapliga området.

Det bör också noteras att i den mån huvudmännen ska finansiera programmet ur sin ordinarie budget kommer det att kräva att medel tas från andra aktiviteter. Det är därför anmärkningsvärt att promemorians konsekvensbeskrivning inte innehåller resonemang vad en sådan omflyttning av resurser kan innebära i sin helhet.

Råd för professioner i skolväsendet

Uppsala universitet tillstyrker tillsättandet av ett råd för professioner i skolväsendet för att säkerställa professioners inflytande och för att identifiera behov av kompetensutveckling. Däremot avstyrks förslaget att inrätta det som en rådgivande funktion inom Skolverket. Eftersom skolan ska stå på vetenskaplig grund är det betydelsefullt att lärosätena får ett mer betydande inflytande över innehållet i sådana program och att det nationella rådet därför snarare knyts till Universitetskanslersämbetet (UKÄ), som ansvarig myndighet för högre utbildning och forskning. Därigenom kan professionsprogrammets akademiska kvalitet säkras och dess

legitimitet främjas i både ett professionellt och vetenskapligt perspektiv.

Nationellt meriteringssystem

Det är både önskvärt och rimligt att professioners kompetensutveckling ger signifikanta avtryck i individernas meritportfölj. Vi ser det därför som positivt att frågan om meritering uppmärksammas. Uppsala universitet avstyrker dock införandet av ett meriteringssystem av det slag som förordas i promemorian. Istället bör professionsprogrammet och meriteringen länkas till existerande examensstrukturer (magister/master, licentiat och doktor) inom akademien. Därmed stärks relationen till hur meriteringssystem inom många professioner inom andra sektorer ser ut. Då behövs inte heller nya resurskrävande administrativa system och aktiviteter för dokumentation, bedömning och utfärdande av bevis skapas.

En grundläggande tanke i promemorian är att förslaget ska bidra till att möta identifierade utmaningar skolan står inför: 1) varierande kvalitet mellan skolor och förskolor, och 2) att skillnader i resultat mellan olika skolor ökar. Promemorian lutar sig till stora delar mot tidigare utredningar och endast undantagsvis refereras till forskning. Det anförs alltså inga argument från forskningen för att de föreslagna åtgärderna kommer leda till förväntat resultat. Medan ett professionsutvecklingsprogram har ett visst stöd i forskningen är detsamma betydligt tveksammare vad gäller det föreslagna meriteringssystemet.

Förstärkt koppling till skolans uppdrag

Avslutningsvis är det positivt att promemorian lyfter fram vikten av att öka likvärdighet vad gäller kunskapsresultaten i utbildningen. Det hade dock varit fördelaktigt om promemorian tagit sin utgångspunkt i en mer ingående analys av skolans uppdrag. Detta är inte minst viktigt eftersom professionsutbildningens syfte är att skolan ska förbättra sina möjligheter att realisera det uppdrag för skolan som getts av samhället. Av Skollagens 1 kap 4 § (SFS 2010:800) framgår att skolan getts ett brett uppdrag och detta breda uppdrag borde tas

som utgångspunkt för förslag om kompetensutveckling. Det är till exempel närmast häpnadsväckande att promemorian inte diskuterar behovet av kompetensutveckling i relation till den eskalerande psykiska ohälsan bland barn och unga eller till samtida utmaningar mot demokratin. I förslaget lyfts olika spår för kompetensutveckling fram: ämnesdidaktik, specialpedagogik och skolledarskap. Skolan har dock ett betydligt bredare uppdrag än så, vilket även aktualiserar bidrag från pedagogik, pedagogiskt arbete och barn och ungdomsvetenskap, för att nämna några centrala kunskapsområden.

3. Beredning

Yttrandet har utarbetats av en expertgrupp bestående av professor Eva Forsberg, professor Claes Nilholm och universitetslektor Daniel Nordholm, samtliga från Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier.